

20
26

Beyond the Contract™ AI Contracts

Όταν λήγει μια σύμβαση Τεχνητής
Νοημοσύνης, διαγράφονται τα δεδομένα
σας;

Maria-Nefeli Christodouloupoulou
Legal Counsel | Commercial Contracts | Corporate
Governance | Compliance

Η λήξη μιας εμπορικής σύμβασης θεωρείται συνήθως το τελευταίο στάδιο της συμβατικής σχέσης. Αφού ολοκληρωθεί η συνεργασία, ο πάροχος επιστρέφει ή διαγράφει τα δεδομένα του πελάτη, παύει να παρέχει τις υπηρεσίες του και οι συμβατικές υποχρεώσεις περιορίζονται στις μετασυμβατικές ρήτρες εμπιστευτικότητας ή αποζημίωσης.

Η παραδοχή αυτή ίσχυε για πολλά χρόνια στις παραδοσιακές συμβάσεις **Software as a Service (SaaS)**. Η εμφάνιση, όμως, των υπηρεσιών Τεχνητής Νοημοσύνης έχει αλλάξει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζονται οι ρήτρες λήξης μιας σύμβασης.

Από το Cloud Storage στην επεξεργασία γνώσης

Σε ένα κλασικό περιβάλλον SaaS, ο πάροχος λειτουργεί κυρίως ως διαχειριστής της υποδομής. Τα δεδομένα αποθηκεύονται, επεξεργάζονται για την παροχή της υπηρεσίας και, με τη λήξη της σύμβασης, επιστρέφονται ή διαγράφονται σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους. Στις υπηρεσίες Τεχνητής Νοημοσύνης, όμως, ο πάροχος (vendor) δεν περιορίζεται στην αποθήκευση των πληροφοριών.

Τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αποτελεσμάτων (outputs), την ανάλυση προτύπων, τη βελτίωση της απόδοσης των συστημάτων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για την εκπαίδευση ή την περαιτέρω εξέλιξη των μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης.

Αυτό σημαίνει ότι η λήξη της σύμβασης δεν συνεπάγεται αυτομάτως και την πλήρη εξαφάνιση κάθε τεχνικού ή νομικού αποτυπώματος των δεδομένων του πελάτη.

Ο όρος **Zombie Data** χρησιμοποιείται για να περιγράψει δεδομένα τα οποία, ενώ θα έπρεπε να έχουν διαγραφεί ή επιστραφεί, εξακολουθούν να παραμένουν σε πληροφοριακά συστήματα, αντίγραφα ασφαλείας (backups), περιβάλλοντα δοκιμών ή άλλες υποδομές του παρόχου.

Η ύπαρξη τέτοιων δεδομένων δημιουργεί πρόσθετους κινδύνους, καθώς μπορεί να συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας ή να εκτεθούν σε περιστατικά ασφάλειας, παρά το γεγονός ότι η συμβατική σχέση έχει ήδη λήξει.

Η μεγαλύτερη παγίδα βρίσκεται στους ορισμούς

Οι περισσότερες AI συμβάσεις περιλαμβάνουν δεκάδες τεχνικούς ορισμούς. Στην πράξη, όμως, λίγοι από αυτούς επηρεάζουν τόσο καθοριστικά την κατανομή του νομικού κινδύνου όσο οι ορισμοί που σχετίζονται με τα δεδομένα.

Customer Data είναι, κατά κανόνα, κάθε πληροφορία που παρέχεται ή δημιουργείται από τον πελάτη κατά τη χρήση της υπηρεσίας. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να περιλαμβάνονται έγγραφα, βάσεις δεδομένων, προσωπικά δεδομένα, εμπορικά απόρρητα, αλλά και τα Inputs, δηλαδή οι πληροφορίες ή οι οδηγίες (prompts) που εισάγει ο χρήστης στο σύστημα.

Αντίστοιχα, τα **Outputs** αποτελούν το αποτέλεσμα που παράγει το σύστημα Τεχνητής Νοημοσύνης ως απόκριση στα συγκεκριμένα **inputs**. Η κυριότητα και τα δικαιώματα χρήσης των outputs αποτελούν σήμερα ένα από τα βασικότερα σημεία διαπραγμάτευσης στις AI συμβάσεις. Διαφορετική είναι η έννοια των **Usage Data**, τα οποία αφορούν συνήθως πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης της υπηρεσίας, όπως η συχνότητα χρήσης, οι ενεργοποιούμενες λειτουργίες ή άλλα λειτουργικά στατιστικά στοιχεία. Τα **Performance Data**, από την άλλη πλευρά, σχετίζονται με την απόδοση της υπηρεσίας, όπως οι χρόνοι απόκρισης, τα ποσοστά διαθεσιμότητας (uptime) και τα τεχνικά σφάλματα.

Οι περισσότερες διαπραγματεύσεις επικεντρώνονται στην τιμή, στις ρήτρες ευθύνης, στα επίπεδα παροχής υπηρεσιών (SLAs) ή στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η ακριβής διάκριση μεταξύ Customer Data, Usage Data, Performance Data, Input Data και Output Data καθορίζει ποια δεδομένα ανήκουν στον πελάτη, ποια μπορεί να διατηρήσει ο πάροχος (vendor) και ποια επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν για τη λειτουργία ή τη βελτίωση της υπηρεσίας.

Ασαφείς ή υπερβολικά ευρείς ορισμοί μπορούν να οδηγήσουν σε σταδιακή διεύρυνση των δικαιωμάτων του παρόχου επί πληροφοριών που ο πελάτης θεωρούσε ότι παρέμεναν αποκλειστικά υπό τον έλεγχό του.

Το φαινόμενο αυτό περιγράφεται διεθνώς ως **Data Creep** και αφορά τη σταδιακή διεύρυνση των δικαιωμάτων του παρόχου επί δεδομένων που αρχικά δεν προορίζονταν να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας ή διατήρησης.

Η πρακτική αυτή εμφανίζεται όταν όροι όπως Usage Data, Performance Data ή ακόμη και Service Improvement Data διατυπώνονται με τόσο ευρύ τρόπο ώστε να περιλαμβάνουν πληροφορίες που προέρχονται ουσιαστικά από τα επιχειρηματικά δεδομένα του πελάτη.

Η συνέπεια είναι ότι ο πάροχος μπορεί να αποκτήσει συμβατικό δικαίωμα να διατηρεί ή να αξιοποιεί πληροφορίες πολύ ευρύτερες από εκείνες που ο πελάτης θεωρούσε ότι είχε παραχωρήσει.

Η διαγραφή δεν είναι πάντοτε τόσο απλή

Σε αρκετές συμβάσεις εμφανίζεται πλέον η διατύπωση ότι η διαγραφή των δεδομένων πραγματοποιείται μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη.

Με τον τρόπο αυτό, το βάρος μεταφέρεται από τον πάροχο στον πελάτη.

Εάν δεν υποβληθεί εγκαίρως σχετικό αίτημα, τα δεδομένα ενδέχεται να παραμείνουν στα πληροφοριακά συστήματα του παρόχου για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από αυτό που ο πελάτης θεωρεί εύλογο ή αναμενόμενο.

Η πρακτική αυτή δημιουργεί πρόσθετους κινδύνους τόσο από πλευράς εμπιστευτικότητας όσο και από πλευράς κανονιστικής συμμόρφωσης.

Αρκεί η διαγραφή των αρχείων;

Παραδοσιακά, οι περισσότερες συμβάσεις SaaS προέβλεπαν ότι μετά τη λύση της σύμβασης ο πάροχος όφειλε, μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία, να επιστρέψει ή να διαγράψει τα δεδομένα του πελάτη. Τα τελευταία χρόνια, όμως, παρατηρείται μια διαφορετική συμβατική πρακτική. Πολλοί πάροχοι προβλέπουν ότι η διαγραφή θα πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον ο πελάτης την ζητήσει ρητά. (Deletion upon Request)

Η ουσιαστική πρόκληση στις συμβάσεις Τεχνητής Νοημοσύνης δεν αφορά μόνο τα αρχεία που είναι αποθηκευμένα σε έναν διακομιστή. Το κρίσιμο ερώτημα είναι εάν τα δεδομένα του πελάτη έχουν χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση, την παραμετροποίηση ή τη βελτίωση μοντέλων Τεχνητής Νοημοσύνης. Εάν αυτό έχει συμβεί, η διαγραφή των αρχικών αρχείων δεν απαντά από μόνη της στο ερώτημα κατά πόσο εξακολουθεί να υφίσταται τεχνικό αποτύπωμα των πληροφοριών αυτών στο οικοσύστημα του παρόχου. Για τον λόγο αυτό, οι σύγχρονες AI συμβάσεις οφείλουν να ρυθμίζουν ρητά όχι μόνο τη διαγραφή των δεδομένων αλλά και τα δικαιώματα χρήσης τους μετά τη λύση της συμβατικής σχέσης.

Η σημασία των ρητρών λήξης στις AI συμβάσεις

Οι ρήτρες λήξης (**Termination Clauses**) δεν αποτελούν πλέον τυπικές μετασυμβατικές διατάξεις.

Μετατρέπονται σε βασικό εργαλείο κατανομής κινδύνου, συνεπώς η διαπραγμάτευσή τους θα πρέπει να καλύπτει, μεταξύ άλλων:

- τον ακριβή χαρακτηρισμό των κατηγοριών δεδομένων,
- τα δικαιώματα του παρόχου επί των prompts και των outputs,
- την απαγόρευση χρήσης δεδομένων για εκπαίδευση μοντέλων χωρίς σαφή συμβατική βάση,
- τις προθεσμίες και τη διαδικασία διαγραφής,
- τη διατήρηση αντιγράφων ασφαλείας,
- την έκδοση πιστοποιητικού ολοκλήρωσης της διαγραφής,
- καθώς και τις δυνατότητες ελέγχου της συμμόρφωσης του παρόχου.

Συμπέρασμα

Η Τεχνητή Νοημοσύνη μεταβάλλει σταδιακά τη φιλοσοφία των εμπορικών συμβάσεων.

Η πραγματική διαπραγμάτευση δεν περιορίζεται πλέον στους οικονομικούς όρους ή στις ρήτρες ευθύνης.

Αφορά τον έλεγχο των δεδομένων, τη διαχείριση της γνώσης που παράγεται μέσω της χρήσης τους και τις υποχρεώσεις του παρόχου όταν η συνεργασία ολοκληρωθεί.

Αποτελεί την έναρξη μιας ευθύνης που διαρκεί όσο διαρκεί και η ίδια η επιχειρηματική σχέση.

Η αποτελεσματική διακυβέρνηση των συμβάσεων δεν είναι, πλέον, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για λίγους αλλά η προϋπόθεση βιώσιμης ανάπτυξης για κάθε οργανισμό που επιδιώκει να λειτουργεί με διαφάνεια, λογοδοσία και στρατηγική συνέπεια.

Definition	Meaning
Customer Data	Δεδομένα που παρέχει ή δημιουργεί ο πελάτης κατά τη χρήση της υπηρεσίας.
Input	Οι πληροφορίες ή τα prompts που εισάγει ο χρήστης στο AI σύστημα.
Output	Το αποτέλεσμα που παράγει το AI ως απάντηση στα inputs.
Usage Data	Στατιστικά και λειτουργικά δεδομένα σχετικά με τη χρήση της υπηρεσίας.

Performance Data	Δεδομένα που αφορούν την τεχνική απόδοση της υπηρεσίας (uptime, latency, error rates κ.λπ.).
Fine-Tuning	Διαδικασία προσαρμογής ενός προεκπαιδευμένου μοντέλου με συγκεκριμένα δεδομένα για ειδικό σκοπό.
Model Weights	Οι παράμετροι του μοντέλου που αποτυπώνουν τη «γνώση» που έχει αποκτήσει κατά την εκπαίδευση ή την προσαρμογή του.